

ÁLLATOK VÉDELME.

A kolozsvári Állatvédő-Egyesület havi közlönye.

Szerkeszti:

ÉBER ERNŐ.

Kéziratok a szerkesztő nevére

Deák Ferenc-utca II. sz.
kéretnek.

Előfizetések és pénzküldemények az egyesület pénztárosa **Virányi István** úr (Hosszú-u. 9 sz.) címére intézendők.

Tagoknak tagsági díj fájében jár.

Előfizetési ár

Egész évre	— — — —	2 kor.	— fill.
Fél évre	— — — —	1 kor.	— fill.
Számonként	— — — —	— kor.	20 fill.

VIII. évfolyam. Kolozsvár, 1903. márczius.

3. szám.

TARTALOM: Az állatok értelmi tehetségéről. *Boér Miklós.* — A fecske-család. *Sebosi Samu.* — Kakasviadatok. *Krenedits Ödön.* — Az állatkinzás elleni törvényes intézkedések. *Pákozdy Lajos.* — Az anya, mint az állatvédelem előmozdítója. — *Állatvédelem és állatvilág:* Rendelet a fókák kipusztítása ellen. — Megöszült kutya. — Reczephordó galambok.

Az állatok értelmi tehetségéről.

— Irta: **Boér Miklós.** —

I.

Sok érdekes megfigyelni valót nyujt az állatok élete s a természetvizsgáló, a figyelmes gazda, a kik előtt az állati élet különböző megnyilatkozásai nem ismeretlenek: megragadó eseteket beszélnek el azokról. A nép között is akad nem egy értelmes gazda, aki e nemű megfigyelésekről sokat tud mesélni; de ezek után nehéz elindulni mert tudni való dolog, hogy a nép szeret nagyítani, megőgyeléseit babonás szinezetűek s a csodálatosság mázával vannak csaknem mindig befényesítve. Ám, azért ezen megfigyelésekből is ki lehet bontani az igaz vázát, mely ha mindjárt a lehetetlenség burkában van is, élesen kiténik a művelt ember szeméi előtt.

Mindenki előtt ismeretes dolog ma már, hogy az egyes állatfajok az ismeretlen ősidőktől fogva a fogyásra hajló jelen századig, a fejlődés fokozatának egész hosszú scáláján mentek át. A faji elválás, hasonulás, átöröklés, korcsosodás, keresztezés

mindmegannyi erős fizikai hatás jelentkezett, a hosszú időszakok folyamán, úgy az egyes állatnemek, mint a különböző fajok, sőt egyebek fejlődési viszonyaiban. Pontról-pontra lehetne követni a fejlődés fázisait, az ásatások alkalmával itt-ott felszínre került állati csontvázak tanulmányozásával, melyek míg egyrészt az alak rajzaival ismertetnek meg, másrészt megtanítanak arra, hogy az állat a fejlődés fokozatán mindig haladt, a vadonban, őseréjében nyilvánuló természetét részben levetkőzte-e már *akkor*, vagy még mindig a szabad természet nyugtalan, zabolázatlan gyermeke volt? stb.

Mert az már kétségtelen, hogy a mi háziállataink — egy kis tárczairói szabadalommal fejezve ki magamat — a civilizáció ama magasabb fokára emelkedtek, a hol érzelmeiket, gondolataikat és vágyaikat, a megszokás által szentesített törvények szigorú határai közé kell szorítaniok....

A régi szabadságnak vége van! Sulyos rabigába görnyedt az *ösztön* is!....

Mi kaczagiuk azt az embert, a ki az állatok önkényes cselekedeteinek vizsgálásakor, egyedül az *ösztönszerűséget*, az állati vér erejének öntudatlan működését veszi tekintetbe s figyelmen kívül hagyja azoknak értelmiségét, megtagadja az állatoktól az érzés, a gondolat, akarat és cselekedet között létező összekötő kapcsolatot, az *öntudatosságot*.

Nem akarom ezzel az állítással a nagyképüsködő német tudósok szerepét átvenni s nem akarok rögtön állatnyelvről, hangidomokról s tudná az ég minő magas színvonalra emelkedett erkölcsi érzékről, előre, nagy körültekintéssel kiokoskodott tervszerűségről stb. értekezni; hanem igenis hiteles feljegyzések és a szerzett tapasztalatok útján elmondani egy-két olyan esetet, mely mindenkit meggyőzhet arról, hogy az állatokban is van valami szellemi tulajdon, egy kis öntudatosság és cselekedeteikben fölfedezhető a bizonyos cél után való törekvés. Nem pusztán *ösztönszerűség* a vándor madarak költőzködése s a kik, elvonulásaik alkalmával, figyelemmel kísérik a bolyongó szárnyasokat, nem egy olyan jelenséget tapasztalnak, mely arra mutat, hogy azok a csinos, apró fejek gondolkoznak, terveznek és még *tudnak* is olyan dolgokat, melyekre a tapasztalat tanította meg őket. Az utra készülődés izgalmas napjaiban, az egy fajhoz tartozó madarak gyülekezése, tömörülése, az utirány határozott megtartása, a pihenő helyek gondos megválasztása stb. mind

olyan dolgok, melyek okvet len feltételezik az okosságot, az értelmiséget, szóval, a szellemi tehetség kétségbevonhatatlan jelenvalóságát. . . . A fészek-rakás, a fészek védelme, a fiókák iránt tanusított meleg szeretet, gondosság; a táplálás, a fészek tisztántartására irányuló nevelés, a szárnyas magzatok kibocsátása a küzdelmes életbe, oktatás az élelem megszerzésében, a tapasztalatlan ifjuság védelme a veszélytől, az ellenségtől stb. mind azt mutatják, hogy az isteni erő csodásan, megfoghatatlan titok leplevel borítva, bennök is elhelyezte az étellel, a cselekvő mozgással, a vérrel, az idegekkel, az agygyal elválhatatlanul jelentkező *értelmi tehetséget* melyről, amint *Kossuth Lajos* írta, „*az észlelet kétségen kívül helyezte, hogy az emberben és az állatban nem minőségben, hanem csak fokozatban különbözik. . . .*“

A vadász-ebek, vízslák, általában a kutyák okosságáról mindenki meg van már győződve, annyi erőteljes bizonyíték áll e tekintetben rendelkezésünkre, hogy azoknak elősorolására is egész cikksorozatok megírására adna alkalmat. Az állat-élet jelenségeit megfigyelni tudó műveltebb ember előtt nem ismeretlen dolog, hogy az állatoknak — úgy a szárnyasoknak, mint a négylábúaknak — igen éles *emlékezőtehetségök* van, de e mellett az okos megfontolás és óvatosság is kiváló tulajdonságaik közé tartozik. Házi állataink, sőt az állatkertekben, vadtenyésztőkben tartott vadak is, élénk jeleit adják a vonzalomnak, szeretetnek, indulatosságnak, haragnak, örömmek és bűnnek. Az éles megfigyelő e tulajdonságokon kívül, fölfedezheti az állatok szellemi életének nyilvánulásaiban a sokszor mulatságosan jelentkező *furfangot, ravaszságot és alattomoságot* is, míg aztán a *daca, a harag, gyűlölködés*, éppen mindennapi jelenség körükben.

Különösen az állatok emlékezőtehetségéről olvasunk érdekes feljegyzéseket s mindennapi tapasztalatainkból is gyarapíthatjuk azt, sok érdekes esettel, melyek mindmegannyi kedves jelenségek, megragagják a lelkünket és gondolkozóba ejtenek megnyilatkozásokkal. E tekintetben egy igen érdekes feljegyzést olvastam egy természettudományi folyóiratban évekkkel ezelőtt; a berlini állatkert tudós igazgatója tette azt közzé szszóról-szóra így hangzik: »Nem régen néhány néger látogatta meg a berlini állatkertet. A mint az ott lévő afrikai elefánt őket meglátta, rögtön trombitálni és ugrándozni kezdett nagy örömeben; a zsiráfok udvarukban fel és alá nyargaltak és pedig oly módon, hogy a vendégeket meg kellett kérni, hogy távozzanak, nehogy a drága állatok ma-

gukat izgatottságukban valahogy megsértsék. Még a méltóságos oroszlán is meglepetésének sok jelét adta. Az állatok emlékezete régi hazájukra, láthatólag felébresztetett fekete honfitársaik megjelenése által.

Ha több esetet nem is hoznék elő, amely az állatok szellemi életének nyilvánvaló jelenségeit illusztrálja, ez egy is elég volna arra, hogy az ósdi felfogás, mely szerint az állatok teljesen öktalan teremtményei az Istennek s hogy csak az ösztön minden lépésöknek öntudatlan — úgy szólva — mechanikai rugója, teljesen megczáfolva legyen; de a figyelmes szemlélő nem egyszer látja a gondolkozó, tervező állatot gazdasági udvarán, az erdők, mezők legelőin, más irányu cselekedeteiben is

Alig van gazdaság, a hol ne tapasztalnák az állatok ügyességét a *tolvajsgásban*. A szarvasmarhák és sertések között mindig akad egy-egy, a mely legnagyobb furfangjai csapja be a pásztort éjnek idején s míg ő alszik, szépen elszökik s duskál a tilosban. Egy ízben, hogy személyesen meggyőződjem a nyalka béres állításáról, én is vállalkoztam a pásztorkodásra s szóról-szóra bebizonyult az, a mit a béres a bőmbőlő Daruról elbeszért. Az éjszakai pihenőre hajtották s egy csomóba terelték a szarvasmarhákat s miután azok lefeküdtek s lombán hozzáfogtak a kérődzéshez, meleg subánkban mi is leheverésztünk agyepszönyegre. Előbb még beszélgettünk, de aztán tettük magunkat, hogy alszunk. Valóban meglepő a mit láttam! A Daru oly óvatosan emelkedett fel fekvő helyéről, hogy a nagy kolomp, melyet kihágásai miatt akasztottak a nyakába, csak egyet sem kondult. . . . Aztán még óvatosabban osont el, oly figyelemmel téve előre egy-egy lépést, hogy a kolomp nyelve csak ritkán adott egy-egy lágy hangot; de a szőkevény attól is meghökkent, megállott és óvatosan figyelt: vajjon nem vették-e észre gonosz tervét? Oly évezettel néztem végig az okos állat eme expeditióját, hogy mondhatom, miszerint a circusok porondján meglepő ügyességgel gymnastikáló *képzett* rokonai, teljesen elmaradott barbaroknak tüntek fel emlékezetemben, ez óvatos tolvajjal szemben. Figyelemmel kísértük egész addig, míg a kövér csöveket nevelő tengeri táblába besuttyant. Ott már nem tudott ügyelni a kolompra s az, minden falat leharapásakor, élesen megkondult. Mikor a béres utánna ment s ezt észrevette a prevaricáló Daru, úgy meghunyászkodott a zöld tengeri közt, hogy még a majszolása se hallott. . . . Bizonyosan egy ilyen tolvaj ökörről dalolja olyan szépen a szilágyi leányi az aratóban :

»Az a hír jött a mezőről, a szél:
Tilosba volt a kolompos az éjjel..
Gazdája is tilosba járt titokba,
Egy szép asszony csalfa szívét ellopta....«

Nó, de azt mondja erre a szerkesztő úr, hogy nem nótázni kell itt, hanem évekkel beszélni. Hát ez is azokhoz tartozik; mert ez a nóta, napnál világosabban mutatja, hogy a nép is tudja, miszerint az állat okos és furfangos. Haészreveszi, hogy a gazdája tilosba ment: ő is elindul *lopni*; keres valami édesebbet, mint a mit a mindennapi élet, a megszokottposíciókon, sokszor nagyon is soványan nyújt.

És még egy másik érdekes jelenség is nyilvánvalóvá lesz a „kolompos“ csatangoló kihágásainak a révén, az t. i. hogy az állat képes erősen megfigyelni a környezetet s amint rájön, hogy szigorú felügyelet nélkül áll, azonnal igyekszik szabadságát benső vágyainak megfelelően felhasználni. E tekintetben egy cseppet sem jobb az embereknél, akik talán még gyakrabban és rosszabb cselekedetekre használják fel egyéni szabadságukat.

Ha a részeges szomszéd két kis riska ökrét látjuk nyugodt tempóban hazaballagni a járomban, a nyikorgó szekérrel, anélkül hogy, valaki a megszokott »csalé, hojsz« szavakkal és ostorral nógatná: fel se tűnik. Bekanyarodnak minden veszély nélkül a szűk hidon a kapuig s ott szarvaikkal dörömböznek, hogy bebocsáttassanak; megállanak a kis szalmás ház előtt s várják az általuk már jól ismert következményeket, a kifogást, a jászolhoz kötést és az etetést: bizonyosan közönséges dolognak tartjuk; de ha megtudjuk, hogy a gazda nincs a szekeren s azok az állatok három órányi távolságra magukra hazajöttek, ha megtudjuk, hogy a szomszéd jó távolban, egy erdő közepén holtan maradt le a szekérről s ők egy *csettenés* nélkül kikerülték a veszélyes árkokat, átfjöttek a rozoga hidakon, megtették a hosszú utat, a melyen még csak egyszer jártak, egész hazáig, vezető nélkül: minden esetre gondolkozóba esünk és az állatoknak előttünk ismeretlen szellemi világába igyekszünk egy éles betekintést tenni. Felkél bennünk ezer kérdés: melyre határozott feleleteket nem tudunk adni, de egyről meg kell győződnünk mindenesetre az ilyen esetekből, arról t. i. hogy az állatok *gondolkoznak*, bizonyos dolgokat *megtanulnak* és vannak *ismereteik*.....

Az emlősök, melyeknek testi szervezeteit ismerjük, agyrend-

szerét apróra vizsgálhatjuk, az egész test mechanikai működésével tisztában vagyunk, természetesen az állat-élet fejlettebb fokozatába tartozván: szellemi organismusok is közelebből érdekel bennünket. Tudjuk, hogy ez organismus az agy; de aztán egyebet nem is tudunk. Alakulnak-e ott tartós képzetek, fogalmak, érzelmek s minő külső nyomás következtében? — erre nem felelhetünk. Ám, azt látjuk, hogy a szeretet, vonzalom erősen jelentkezik náluk. Ápolójukat, etetőjüket, nemcsak szelíd háziállataink — de még vadaink is — megismerik, azoknak hizelegnek, engedelmeskednek, azt megértik, sőt — mint az ebek — még meg is védelmezik a fellépő veszélylyel szemben Azt is tapasztaljuk, hogy állandó gyűlölséget, vad haragot is táplálnak sokszor megfoghatatlan módon, olyan egyénekekkel szemben, akik addig soha sem érintkeztek velök és sem jót, sem rosszat nem gyakoroltak irányukban. Minő benső felindulás, — a vér organismusa, vagy szellemi alkótmányuk lázad-e fel ilyenkor? ideges betegség-e ez náluk, vagy a vadság vér-ingere? — nehéz megmondani. Annyi azonban kétségtelen, hogy a sympathia és antipathia, sokszor elfogadható okok nélkül, náluk is jelentkezik ép úgy, mint — nálunk

(Vége következik.)

A fecske-család.

A hivatalunk fölött az első emeleti deszka-folyósó alá fészket rakott a fecskepár. Május elején kezdődött a munka s úgy május közepére készen állott a kerek sárvítyiló, melynek kis nyílásán, a már háztulajdonossá vált vidám pár, csicseregve járt ki és be. Házi békéjüket nem zavarta semmi s édes szerelmük június végére gyümölcsött termett. Négy parányi fecske volt a ház legszebb ékessége, s a fecske apa és mama boldog gyönyörűsége.

Azt a csendességet, mely a kötlás ideje alatt honolt a kicsiny fészkekben, — vidám zaj váltotta fel. Pitymalattól, esti szürkületig gyöngéd csicsérgéssel hordták a fecskeszülők apróságai-
 iknak az eledelt. Micsoda örömrivalgás támadt a fészkekben, valahányszor az öreg fecskék hizott rovarral érkeztek a fészkek nyílásához. Egyszerre két fecske-gyerek is kidugta fejét és szapora hangon csicséregték:

— Nekem kell, nekem kell!

És az öreg fecske pár fáradhatatlanul hordta az izletes szunyog látoakat az apróságoknak. Csak úgy nőttek, csak úgy töllasodtak s már-már anyányi volt valamennyi. A fecske pár öröme tökéletesnek látszott s már minden valószínűség szerint azon tanakodtak, hogy egy szép napon, mikor ezernyi ezer rovar röpök a verőfényen, kiröpitik onnan drága magzataikat s gyönyörködni fognak bennük.

De hajh, a színes ábrándokat egy reggeli zivatar öszetörte. Elborult az ég; vilámlott, dörgött s a szélvihar sűrű záport csapott be a deszka-folyósóra. Valóságos árvíz folyt végig a hosszú tornáczon s a nyílásokon csorogva hült alá. A fecske-család boldog hajléka felett is volt valamely parányi nyílás, de épen elég ahhoz, hogy a víz ott is beszivárogjon. A fészek ázni kezdett. A szilárdan öszevert sárfal egyre lazult, végre átázott s a következő pillanatban a kicsiny hajlék, derékben megszakadva, — ajázuhant.

Az egyik fecske-fióka a lehulló fészekrészlettel lepottyant a három testvérke pedig a még fennmaradó romokba kapaszkodva, keservesen sirdogált.

Sok vízkárosult volt már az idén mindenfelé, de erről úgy emlékszem a lapok nem is irtak semmit. József, a hivatalszolga azonban észrevette a szerencsétlenséget és jelentést tett a személyzetnek az esetről. Az elnök, a referensek, a jegyző, a közgyám, az írkokok részvétellel jelentek meg a katasztrófa színhelyén, de tanácstalanul álltunk mindnyájan,

— Szegény fecskék — sohajtotta hol az egyik, hol a másik.

Az elnök észrevette a lehullott fiókat — mely félig ázva didergeit a flaszterkövön. Bevitte a hivatalba az ott ofálgató kandúr szeme elől és az acták mellé tette az asztalra. Az írkok legyet fogott neki — hadd egyék ha éhes. A fecske vagy a bánat, vagy a félelem miatt teljesen figyelmen kívül hagyta a pompás légypecsenyét.

Végre azt határoztuk, hogy a kis szerencsétlent visszahelyezzük a fészek-romba. Kapaszkodjék meg ő is, a mint tud és Isten viselje gondjukat. Itt emberi segítség úgy sem használ.

Egy létra segítségével csakugyan sikerült ennyiben a jótekonyságunk s most már mind a négy vízkárosult testvérke kétségbeesetten kapaszkodott a fennmaradt fészek csekély romjaiba.

Az öreg fecskék, melyek a zivatar elvonulását valamely eresz alatt várták be, — ezalatt megérkeztek, Villámgyorsan röpködtek körül a fészek helyét és éleshangon vészjelt adtak. Ugy csiripeltek, mint mikor ólalkodó macskát, vagy ragadozó madarat látnak. Körül röpködtek az udvart, átvillantak a szomszédságba, mindig sirva, mindig jajveszékelve.

A következő pillanatban az egész szomszédság fecskéje talpon, illetőleg szárnyon volt. Eljöttek a könyvkötőtől, eljöttek a barátok-tól, eljöttek a városházától. Valamennyien gyors repülés közben tekintették át a helyzetet. Nyolcz tíz fecske zürzavaros hangja szólott a romba dőlt fészek körül.

Egyszerre csak eltűntek valamennyien, de már a következő perczben ismét jöttek. De most már nem üres kézzel. Apró szájacskájukban sár-darabkákat hoztak és megkezdődött a fészekrakás lázas munkája. Olykor kettő, olykor három érkezett egyszerre és mindenik gondosan illesztette a fészekhez a hozott anyagot. Rövid idő alatt már egész körben látszott a friss építés nyoma és egy óra múlva a szerencsétlen fiókok biztosan ülhetek helyeiken, annyira haladt a vályogépület.

A munka azonban pillanatig sem szünetelt. Sőt újabb segély csapatok érkeztek. Gondolom felváltották azokat, kik korábban érkeztek, de aztán vissza kellett térni övéikhez.

A fészekrakás gyors munkája közben arra is ráértek, hogy az apró fecskéknek egy-egy rovarral kedveskedjenek, mit azok halk csicssergéssel köszöntek meg.

Estefelé már a munka befejezéséhez közeledett s midőn az alkonyat szürkéséggel vonta be a várost, az árvíz által feldult hajlék ismét készen állott.

Halk altató csippenés hangzott ki a fészekből. Talán délszak virányairól regélt bűvös mesét az öreg fecskepár közép európai magzatainak, — vagy imádság szállt a magasba ahoz a nagy Gondviselőhez, a kit ők is sejtének s a ki megsegíti őket is. Meleg napsugárral hevíti át a levegőt, tarka virággal vonja be a mezőket, mely felett boldogan suhannak tova....

És uram, ez nem kigondolt mese, hanem igaz történet, mely az állatok lelki életére vet jellemző világot.

Sebesi Samu.

Kakasviadalok.

Azt hinnők, hogy az ókorból az egész középkoron át húzódo kakashadalok ma teljesen megszűntek már csupán azon okból is, mivel bármint szépitgették azoknak intencióját, azért mégis a legnagyobbmérvű állatkinzások közé tartoznak, mert hiszen az teljesen mindegy, akár nagyobb, akár kisebb állatok véreznek ei a porondon s több vagy kevesebb vér folyik; de nagyon csalódunk, ha azt hisszük, hogy már vége szakadt ezen utálatos sportnak, (mert hiszen másnak alig nevezhetem.) Korántsem és nemcsak a kevésbé művelt nemzetek és népek üzik, hanem fájdalom, a legműveltebbek is találnak benne gyönyörűséget.

A keletindiai szigetek lakosságára a kakashadalok különösen manapság gyakorolnak igen nagy vonzó erőt; a nép minden osztálya seregestől tódul a viadalok színhelyére, a mely hemzseg a totalizátoroktól, a kiknél igen jelentékeny fogadások történnek a küzdőfelekre.

Siamban, Sumátrában, Borneoban igen gyakran rendeznek viadalokat nagyobb állatok, különösen elefántok és tigrisek között, hogy teljesen kielégítsék az emberek vérszomját, de csodálatosképen ezek felényire sem bírnak oly vonzerővel, mint a kakashadalok s azért az élelmesebb vállalkozók ezeket az előadásokat is kakashadalokkal hozzák kapcsolatba, a melyek azután fénypontját képezik azoknak.

A viadarok nevelése Kelet-Indiában keresetforrását képezi egyeseknek, kik az állatok részére egész kis falut rendeznek be, a mennyiben minden állatnak meg van a saját külön háza és bambusznáddal körülkerített tágas udvara.

25—50—100 házikóból és udvarból áll egy-egy ilyen gyarmat s a traineur naponta reggel és este rendez gyakorlatot a pompásabbnál pompásabb állatokkal és még is legalább egy fél évre van szüksége, míg egy-egy viadort annyira betanít, hogy azt a porondra bocsáthatja.

Az olyan kakashadalok ára, melyek már 2—3 győzelmet arattak, 60—80 forint, a mi az ottani viszonyokhoz mérten, a hol a legnehezebb napszám nem több mint 20—25 krajcár, mindenestre igen tekintélyes ár.

A kakashadalokat vagy vállalkozók rendezik vagy egyes törzsfőnökök és előkelők, kiválóbb alkalmakkor, az alattvalók

vagy vendégek mulattatására s egy-egy viadalt már 8—10 nappal előbb hirdetnek az egész környéken s felszólítják a tenyésztőket, hogy illendő bánatpénz lefizetése ellenében, állatjaikkal azon részt vegyenek.

Fogadások, különösen a tenyésztők körében oly magasak történnek, hogy némely tenyésztő, vesztett fogadása miatt kénytelen összes állatjait eladni.

A viadalok színhelye rendszerint igen tágas, bambuszlevelekkel fődött szin, amelynek köröskörül amphitheatrumszerű emelkedése van s pár ezer embert befogadhat.

A szin közepén a rendes cirkuszokéhoz hasonló porond terül el, igen finom homokkal behintve es alacsony deszkafallal körülkerítve.

A tenyésztők viadorjaikat hónapok alatt hozzák s egyenkint bemutatják őket a küzdtéren, mire megkezdődik a fogadás. Majd két-két állatot helyeznek a porondra s egymás ellen úszítják őket, de vigyázva, hogy egymásban egyelőre kárt ne tegyenek.

A viadorok mellén a toll le van koppantva, hogy a rugások jobban érvényesülhessenek. Erdekes látvány, a mint eleinte kifeszített mellel és magasan hordott taréjjal lépdelnek a porondon, majd megpillantva egy mást, mérgesen rugják a port és taréjuk vastagra duzzad. A harc rendszerint azzal kezdődik, hogy egymáshoz igen közel jönnek, szárnyaikkal pár hatalmas csapást váltanak s azután lehajtott fejjel sokáig néznek szembe, mintha megakarnák egymást hypnotizálni.

Majd szárnycsattogás és hatalmas rugások következnek és sarkantyúk nyoma erősen meglátszik a meztelen melleken.

Küzdés közben legfontelmesebb fogásuk az, hogy folyton arra törekednek, miszerint egymás szemét kivágják, mert nagyon jól tudják, hogy a már félig is megvakított állat, eleve legyőzöttnek tekinthető.

A küzdelem eltart 8—10—12 percig s oly hevesen folyik, hogy a viaskodók tudomást sem vesznek a nézők tapsairól, kiabálásukról, csak neveiket hallják, a melyet gazdájuk »hopp le« »hopp le« kiáltásokkal kapcsol össze, így úszítva n őket.

Az egyik fél rendszerint megölve marad a küzdtéren, vagy ritkábban egy-egy szemének, szárnyának, taréjának elvesztése után vérző mellel, melyről a husfoszlányok csüngnek alá, menekül eszeveszetten. Ilyenkor a nézők leköpködik, szidalmazták a szerencsétlent s bizonyára meg is linchélnék a nyomorult állatot, ha gazdája meg nem mentené.

Az oly kakasokat, melyeknek csupán mellük roncsolódott össze, gazdájuk igen gondos ápolás alá veszi, mert az összeforradt hús, mellökön annyira megkeményedik, hogy mintegy vértet képez rajta a későbbi harczokban.

Nem mindig tart azonban hosszasan a harc, mert némely kakas oly tüzesvérű s annyira ég a harczvágytól, hogy oly hevesen támad, miszerint az első csapással halálra sújtja ellenfelét, de maga is elájul, sőt gyakran szintén halva kerül el.

Az elesett állatokat igyekeznek feléleszteni, vízbe dugják fejüket, tollal arakot csöpögtetnek torkukba.

Ha valamely elnyomorodott állat feléled, átadják a legközelebbi buddhista templomnak, hol a többi nyomorék állat, kutyák, macskák társaságában éli le hátralevő napjait a templom előcsarnokában.

Megenni a viadalokban elesett kakasok húsát nem lehet, mert az a dresszura és a viaskodásban túlfeszített idegek következtében annyira megkeményedik, hogy megrágni nem lehet.

Az angolok, kik a keletindiai gyarmatokon élnek, annyira érdeklődnek a kakasviadalok iránt, hogy az ókorban, Pergamumban, a viaskodó kakasok lábaira kötött éles fémsarkantyú mintájára megtanították a keletindiaiakat arra, hogy küzdő állataikat lábaira borotva élességű pengéket kössenek s ezen kegyetlen szerszám használatát annyira megkedvelék a malájok, hogy ma már a kakasviadaloknak több mint felét ezeknek alkalmazása mellett rendezik s a szegény állatok valósággal agyon mészárolják egymást a pengéekkel, úgy, hogy a hús cafatokban lóg le róluk.

Akár így, akár úgy, minden finomabb érzésű ember előtt visszataszító ez a csunya, kegyetlen játék s csak azon kell bámulnunk, hogy nem csupán Kelet-India félvad lakói találnak szemléletében valóságos gyönyörélvizeteket, hanem a légműveltebb nemzetek fiai között is akadnak olyanok, a kik legalább is ingert találnak benne. Az angolok az anyaországban már törvényt hoztak ellene; de London külvárosaiban, titokban azért még ma is rendeznek kakasviadalokat s a néző közönség ott is éppen úgy, mint Kelet-Indiában »hip-hip hurráz,«
lázban ég, fogad, tapsol és gúnyol a viadal közben.

Csak nemrégiben Párisban, a kaszinóban egy de Lucsenszky nevű lengyel nemes rendezett hosszú ciklusban, nyilvános kakasviadalokat, a melyek ellen Francis Maury, a híres tengerész erő-

sen kikelt a hirlapok hasábjain s a melyek ennek következtében a párisi előkelőbb körökben nem is keltettek kellő érdeklődést, valamint nem keltenének a londoni művelt körök előtt sem s azért rendezik azokat ott is a külvárosok lebujaiban, a nép söpredékének gyönyörködtetésére.

Chinában, Siámban a viadalok a legrégebb időkre vezethetők vissza. A nyugati tartományokban már Plinius írja, hogy a kakas csak háborura és állandó viaskodásra született s ezáltal hazájának (?) Rhodusnak és Tanagrának sok dicsőséget szerzett. A második helyet Chalkisz Melosz szigetének kakasai foglalják el. Pergamumban minden évben nyilvános látványosságként egy nagy kakas-viadalt rendeznek s az állatokat előzetesen fokhagymával etetik, hogy tűzbe hozzák őket és verekedő kedvüket felingereljék.

A középkorban a csehek által rendezett kakas-viadalokról találunk sok kútfőnél említést s az azokból származó magas fogadásokról; később az angoloknál honosult meg különösen s több mint bizonyos, hogy a boxolás mesterségét ez a nemzet a kakasoktól tanulta el.

A leghíresebb kakasoknak piaca Hamburg volt, onnan származtak át Angliába és Hollandiába. A fehér kakasok azonban miért, miért nem, a legrégebb idők óta ki voltak zárva a küzdelemből, valószínű, hogy vagy az ártatlanság színezetét respektálták rajtuk, vagy pedig nem tartották oly tüzesvérűnek, mint az egyéb színű állatokat.

Kredits Ödön.

Az állatkinzás elleni törvényes intézkedések.

A legtöbb állam törvénye szigorúan bünteti az állatkinzást, sokkal szigorubban, mint nálunk Magyarországon; az 1879: LX. t.-cz. 86. §-a értelmében, ha büntetik, mely szerint 8 napig terjedhető elzárás és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetés az állatkinzás büntetése;

Bazelben már két hétig terjedő fogház és 100 forintig terjedhető pénzbüntetés;

Genfben 300 napig terjedhető elzárás és 200 forintig terjedhető pénzbüntetés;

Szent-Galenben 1 hónapig terjedhető fogház.

Hollandiában 3—4 hónapig terjedhető fogház és 120 frank pénzbüntetés.

Amerika egyes államaiban pedig 12 hónapig terjedhető kényszermunka (1) és 1000 dollárig (4300 korona) terjedhető pénzbüntetéssel büntetik az állatkinzást.

És hogyha még a legszigorubb törvények daczára is történnek állatkinzások, akkor annak okát vagy a törvény hibás értelmében, mondat szerkezetében vagy az ellenőrzés és végrehajtás hibájában, vagy pedig az állatkinzók szellemi állapotában kell keresnünk. Mert ha a törvény, ellenőrzés és végrehajtás jó és elég szigorú, akkor az állatkinzás elkövetője nem lehet más, mint lelki szegény — neveletlen, vagy eldurvult lelkű, javithatatlan galád ember, vagy pedig örült ... És tényleg fordulnak elő állatkinzások, — ha nem is oly nagy számban, mint nálunk — ott is, a hol egy évig terjedhető kényszer munka és 1000 dollár (4300 korona) pénzbüntetés az állatkinzás büntetése, mert az örültségnek és mániának különböző alakjaiban és fokaiiban szenvedő ember mindenütt van a világon. De ennek fejtegetése már az állatvédelem hatáskörén kívül esik; értelmezése és magyarázása a psychopathologia vagy elmekörtan keretébe tartozik. Mi állatvédők csak a nevelés és a törvény végrehajtásának ellenőrzésével és támogatásával stb. foglalkozhatunk. Ez azonban már az összes emberiséget, a Teremtés minden egyes individuumát és tárgyát felölelő általános szeretet vagy emberi, humanus kötelességeiken kívül hazafiúi kötelességünk is, mert *minden nemzetnek* (tehát a magyar nemzetnek is!) *miként egykor a görög és római nemzetnek, hatalma, ereje és jövője csak addig van, míg törvényeit tiszteli és erkölcei meg nem lazulnak.*

S ha ez a nép, nemzetünk, mely a költő szavai szerint — „sziget a népek tengerében“ ... nem gyarapítja magát a „jog, törvény és igazság“ sziklái a kultúra fővenyével; megszűnt a létjoga; alámossa, előnti a kultur népek tengerének áramlata, mint a hogy elsöpörte a földszínéről egykor a jogot, törvényt és igazságot nem tisztelő erkölcstelen görög és római birodalmakat.

De nem szükséges oly messze visszatekintenünk a múltba, hogy az Aristophanes korabeli erkölcstelenségekre vagy a »panem et circenses«-t kiáltó nép viselt dolgaira mutassunk, hogy miként mulattak, gyönyörködtek azok a czirkusz porondjain vérző ember és állat szenvedésein ... itt van, itt a jelen korban, szemünk előtt játsza el a bikaviadalok porondján szomorú végé

az egykor hatalmas nemzet is, melynek birodalmában a nap soha le nem nyugodott — Spanyolország.

20—25 év előtt, midőn közgazdaságunk és nevelés-ügyünk fontos tényezői, az állatvédelem és humanizmus eszméi nálunk Magyarországon még kellő méltánylásban nem részesültek, az a néhány lelkes apostol, kik a „Büntető törvénykönyv“ (1879: LX. t. cz.) megalkotásakor közreműködtek, törvényhozói jogaiknál fogva az állatvédelem érdekében felszóltak, megelégtettek elégedve azzal is, ha mást nem, az osztrák törvénynek erre vonatkozó szakaszát szószерint lefordítva fölvtették, mint a büntető törvénykönyv 86. § át.

Ez is nagy vívmány, hatalmas lépés volt akkor az állatvédelem terén, mikor a sajtó indolentiája nálunk még oly nagy volt minden iránt, mi nem párt-politika, hogy a ki egyébről, — kulturális haladásról stb, szólt, csak süket fülekre talált, sőt mi több, az egyes éleclapok fonák okvetlenkedései miatt még társadalmi uton sem igen merté felemelni szavát senki az állatvédelem érdekében.

Pákozdy Lajos.

BCU Cluj / Centre University Library Cluj

Az anya, mint az állatvédelem előmozdítója.

A hogy mind nagyobb előmenetelt teszünk az állatvédelem terén, folyton keressük azokat a módokat s utakat, hogy minél jobban emeljük. Épen úgy, folyton arra törekszünk, hogy bebizonyítsuk, mennyit használ az ember saját magának, ha az állatokot védi. Igaz, hogy hála a nemes állatbarátoknak, már nagyon sok történt ez irányban, azért mégis még nagy munka előtt állunk, olyan munka előtt, melyhez a társadalom minden tagjának segédkeznet kell nyujtani.

Különösen az asszony az, a ki legnagyobb eredményt érhet el. A különböző divathóbortokról és kegyetlenkedésekről ne is beszéljünk, csak azt akarom mint sajnálatos tény felhozni, hogy daczára a sok bizonyítgatásoknak, semmi javulás sem történt.

A gyermekeket legzsengébb korában kell az állatszeretetre oktani, és ki tehetné ezt inkább, mint az asszony, a gyermek anyja.

Bár csak minden anya gondolna arra, hogy nem csak az állatvédelemnek használ evvel, hanem gyermekük kedélyét nemesítik s ezáltal egész fejlődésükre kedvezően hatnak; mert amit az anya a szivünkbe ültet, azt örökségképen hordjuk egész életünkben.

Igy tehát a gyermekszobában is oly fontos az állatvédelem, hogy nem ajánlható eléggé a gyermek nevelés ezen ágának művelése s ne csak mellékesen foglalkozzunk evvel.

Ez alkalommal még egy fontos dologról kell említést tenni, mely, fájdalom, oly kevéssé vétetik figyelembe s ez, az ételnek szánt állatok megölése s a férgek pusztítása a gyermekek előtt. Ez nagy hiba. Gondoljuk meg, hogy egy gyermek az ő gyenge ítélő képességével nem tudja felfogni, hogy némely állatot miért kell megölni s a másikat miért nem szabad megölni. A gyermek ilyenkor csak az ölés kegyetlenségét s evvel kapcsolatban az állat szenvedését látja. S hogy lehet ezt összeegyeztetni s a gyermekkel megértetni, hogy az állatot nem szabad bántani. Nem a legvilágosabb ellentmondás ez? S nem szenved ezen hajótörést mindaz a gond és fáradság, melyel a gyermeket az által szeretetére oktatjuk?

Minden anyának s nevelőnőnek sürgősen ajánljuk ezt a fontos tételt a gyermeknevelés s állatvédelem terén szigorúan megtartani.

A haszon fogja a fáradságot megjutalmazni, s az utódok köszönettel lesznek.

Állatvédelem és állatvilág.

Bondólet a fókák kipusztítása ellen. Az amerikai legye-sült-Államokban a fókavadászat már évtizedekkel ezelőtt olyan mérvet öltött, hogy a kormány komolyan kezd gondolkodni azok fölött a módzatok fölött, a melyek segítségével a fókák kipusztulása megakadályozható volna. Azt tapasztalták ugyanis, hogy az utóbbi időben folytatott kiméletlen pusztítások miatt, a fókák kezdenek kivándorolni a Pribyloff-szigetekről s a fókavadászok ezt látva, új helyükön olyan kiméletlenül öldösték halomra a szegény állatokat, legkivált julius és agusztus hónapokban, mikor a nőstények óriás területen épp fiadzásra

készültek, hogy zsákmányuk ebben az időszakban némelykor a 30.000 darabot is meghaladta. Az Egyesült-Államok halászati főfelügyelője, a ki másfél évig volt utban az ügy megvizsgálására, erre vonatkozólag egyebek között azt írja a kormányhoz intézett jelentésében, hogy a Pribyloff szigetét augusztusban keil meglátogatni, hogy az embernek fogalma lehessen az ottani viszonyokról és arról a képről, a melyet a sziget ilyenkor mutat. A talaj lépten-nyomon lenyuzott hullákkal van tele, melyeknek száma 40—50.000 drb s a hullák között ezrével hemzseg az éhen veszett 2—3 hetes fókakölyök. Iszonyu ez a dögvadászat! A fókavadászok annyira mentek már a kegyetlenségben, hogy öreget és fiatal, szóval mindent leölnek, a mi csak eléjük kerül. Sürgös intézkedésre kéri fel a kiküldött szakközeg a kormányt, mi nélkül egy évtized alatt — ugymond — teljesen kifog pusztulni ez a becses foka-faj.

Megöszült kutya. Hogy ijedtség vagy nagy félelem miatt már több ember hirtelen megöszült, az köztudomásu dolog; de hogy még kutyáknál is előfordul ilyen eset, azt idáig nem hallottuk. A Hugó féle Jagdztg. egyik idej száma közöl erre vonatkozólag egy esetet. Egy magasabb rangu tisztnek ugyanis egy csuf, de rendkívül hűséges kutyája volt. Egyik nap gazdája a közeli erdőbe ment s mialatt gondtalanul sétált, egyszerre csak elborult az ég és óriás vihar támadt. A tiszt nem vetett ügyet az ebre, alkalmas helyre sietett ott a közelben s ott meghuzta magát, mi alatt az ég ugyancsak szórta villámain. Az eb, mely gazdájától eltévedt, csak órák mulva került haza, de egészen megváltozva; a fekete szőrü kutya, de főleg a hátán egészen megöszült. Gazdája azt hiszi, hogy a kiállott félelemtől járt így a kutya.

Recepthordó galambok. Egészen eredeti orvos, mint a Nature c. amerikai lap írja, dr. Wilson Bostonban. Aeskulapnak ez a gondos tanítványa, valahányszor beteget megy látogatni, mindig egy nagy kosár postagalambot visz magával. A mikor megvizsgálta a betegét, egy egészen vékony papírlapra írja a receptet, összehajtogatja és egy galamb szárnyai alá dugja és a galambot szabadon bocsátja. A galamb azonnal hazaröpül duczába, mely egy patika udvarán van. A gyógyszerész elveszi a szárnyas küldöncztől a receptet, melyen rajta van a beteg pontos czime, elkészíti az orvosságot és bicziklis szolgájával azonnal elküldi. Ilyen az igazi amerikai élelmesség, mely a betegnek is hasznára van, ki így gyorsan hozzá jut az orvossághoz, de a gyógyszerésznek is, ki így nagy forgalmat csinál és bizonyára nem feledkezik meg arról, hogy ügynökét, az orvost megjutalmazza.